

Értelemmel dolgozni

Az elmúlt esztendőben öt alkalommal kapott kiváló címet a *mórahalmi Homok-kultúra Szakszövetkezet*. Dobo Szilveszter 12 éve élne a gazdaságnak, személyes sorsa összefonódott a homokvidéké gazdálkodásával, embereinek fölemelkedésével.

— Öten voltunk testvérek. Apám kilenc holdon gazdálkodott. A nagy családból egyedül tanultam. Előbb kétféves szakiskolát, majd levelezőn a középiskolát, aztán a főiskolát végeztem el. 1951-ben kerültem a mórahalmi gépállomásra agrónomusnak. Három év múlva főagronómus lettem. Az akkori közhely szerint a gépállomások a szocialista mezőgazdaság előretölt bástyái voltak. Emberformáló, nevelő hatásuk ma is példa lehetne. Sok kis téves alakult az ötvenes évek elején, de nem volt olyan szakemberünk, aki a nagyüzemi gazdálkodáshoz értett volna. Messze földön az ásothalmi Szabadságharcos Tsz volt az egyetlen, ahol képzett mezőgazdász dolgozott. A gépállomások adták a munkához a gépeket, a szakértelmet. Nagyon nagy volt a hajítás akkori: korán reggeltől késő estig dolgoztunk, nem néztük, mennyit fizetnek, csak azt, mit lehetne még megcsinálni. Az igazsághoz tartozik, hogy mi viszonylag jól kerestünk, kiemelt fizetést kaptunk. A gépállomások történetén is nyomon lehet követni az akkori politika cikcakcjait. Előbb sok apró állomást szerveztek, később összevonták őket, szerepük hol erősödött, hol gyengült. 1956-ban megtört a fejlődésük, később újjászervezték őket, a hatvanas évek elején pedig összeolvadtak a tészekkel.

— *Hogyan alakult ki a szakszövetkezeti forma?*

— Elsősorban a tanvíválás sajátosságai indokolták létrejöttét: szétszórtabb, nehezebben szervezhető világ ez. A tanyán egybeesik az emberek lakó- és munkahelye, a családi elkülönültség jellegzetes mentálitást kovácsolt. Összetartó ereje a szorgalom, a hagyományok tisztelete, ám éppen ezért nehezebben is fogadták az itteniek a változásokat. Először az irányító szervek is ideiglenesen tekintették a szakszövetkezetet. Úgy volt, öt év múlva magasabbrendű tulajdonformává, termelőszövetkezetté szervezték át. Aztán újabb öt évet emlegettek, később az átszervezést bizonytalan határidőre halasztották, ma pedig úgy tűnik, végképp le is került a napirendről. A szakszövetkezet bizonyította létjogosultságát: a hagyományos és a korszerű elemek életképes összhangja ma már nem akármilyen megélhetést biztosít a homoki embereknek, s akárcsak a húsz év előtti viszonyokhoz képest is hatalmas árutömeget a népgazdaságnak.

— *Mi változott?*

— A termelési technológia és a társadalmi körülmények egyaránt. A kisgazdaság is alkalmazni kezdte a műtrágyákat, növényvédőszerket, nagy hozamú fajtákat. Megtartották viszont azt a régi szemléletet, hogy minél kevesebb ráfordítással termeljenek. Ezt mutatják az olcsó, de használható gépek, amelyeket a nagyüzemekből már kisélejtett darabokból állítottak össze nagy szakértelemmel. Még egy óriási változást kell megemlíteni: ma már nem azon mérik a parasztembert, hány holdon gazdálkodik, hanem azon, hogy tud-e értelemmel dolgozni. Aki nyitott volt az újra, aki idő-

ben fölismerte, hogy az őszibarackban vagy a fölőlyóban van a pénz, az messzire jutott, akármilyen szegénységbe indult is.

— *Mikor kezdődtek a változások?*

— A hatvanas évek végén, a hetvenesek elején. Az egyik döntő tényező a tanyák villamosítása, amely lehetővé tette, hogy egy sor kisgépet állítsanak munkába. A másik, hogy a hetvenes évek elejétől egyre több család tudott gépkocsit vásárolni. Az autó borzasztóan fontos munkaeszköz lett. Lehetővé tette, hogy a kistermelők távoli városok piacaira eljussanak, maguknak szerezzék meg a kereskedelmi hasznót. A harmadik lényeges dolog, hogy a hetvenes években az egész társadalomban dinamikus lett az életszínvonal: a mórahalmi ember azért tudta jó áron eladni a portékáját a piacon, mert volt rá fizetőképes kereslet.

— *Mi a titka a szakszövetkezeti sikereinek?*

— Az emberek felelősség-tudata, hozzáértése az egyik. A másik, hogy régi alapvonalunk: több lóra is teszünk egyszerre. Ha nem jön be a növénytermesztés, több füstcsövet gyártunk. Iparkodunk okosan eladni az árukat. Nemcsak a kisgazdaságoknak lehet jól sáfárkodni a természettel: a közönsnek ugyanúgy adóttak a lehetőségek.

— *Jó néhány egyesület megért, s a mind nagyobb gazdaságot újra és újra sikerült egységessé forrasztani. Hogyan?*

— Ha más-más tévészek voltak is, egyformák az érvelő emberek. Valamennyien belenőttek abba, hogy a megélhetést a természettől

kell újra meg újra kicsikar-ni. Ebben nőtem föl én is. Szót értettünk hát. Mindig is azt szerettem legjobban ebben a munkában: kimen-ni a földekre és beszélgetni az emberekkel. Iszonyom van már az értekezletektől, saj-nálom azt a rengeteg időt, amit az életemből a különböz tárgyalótermekben fö-löslegesen eltöltöttem.

— *Milyen vezetővel dolgozik együtt?*

— A választott vezetőség, a tagok képviselői többsé-gükben igen értelmes embere-k, beleszólnak a dolgokba és meglátják a lényegét. Jó velük dolgozni, valóságos kis parlamentét alkotnak. Van tíz felsőfokú és 40 középfo-kú végzettségű szakmai ve-zetőnk: önállóan, hozzáér-télen végzik a munkájukat. Elnökként mindig tisztában voltam vele: senki sem pó-tolhatóan. Azon igyekszem, mindenki örömet találjon a maga munkájában.

Dobo Szilveszter végig a szakszövetkezetről, a ho-mokvidékről, a munkatár-sairól beszélt, holott szemé-lyesen róla szerettem volna írni. Beszédét hallgatva, azt hihetné az ember, egy szakszövetkezet magától eljá-r a kerekén, sikeres irányítás-hoz nem kellenek kiváló ké-pességek, rátermettség és politikai érettség. Ha nem ismernek más gazdaságokat, ahol az ugyancsak szorgal-mas emberek munkáját a vezetők hibájából nem koro-názza a siker, talán be is sé-tálnék a látszat csapdájába. Így azonban bizonyos va-gyok benne, az ötszörös ki-váló címben, a gazdaság sta-bilitásában igen nagy része van az első számú vezetők-nek.

Tanács István

Rákstatisztika

Franciaországban felmérés végeztek a rák okozta — 1954 és 1978 közötti — elhalálozásokról. Ebből kiderült, hogy a rák okozta halál a nők körében 12 százalékkal kevesebb, a férfiak körében ellenben 30 százalékkal több lett. 1978-ban minden rákban elhalt 100 francia közül 59 férfi volt. A férfiak körében a tüdőrák, a felső légúti szerveknek és a nyelőcsőnek a rákja volt a leggyakoribb, a nők körében az emlőrák, majd a vastagbélnek és a végbélnek a rákja. A 35 év alatti fiatal-

ok körében mindkét nem-ben több lett a fehérvérűség okozta halál. Vigasztaló, hogy a gyomorrák száma mindkét esetben a felére esett vissza, s állandóan csökken a méhnyak okozta halálesetek száma is.

A felmérés az irányzat pusztá rögzítésére alkalmas. Nem felel arra a kérdésre, hogy ha csökken a valamelyik rákfajtában elhunytak aránya, ez azt jelenti-e, hogy a betegség ritkábban fordul elő vagy azt, hogy hatásosabban gyógyítják.

A dolgozó nyugdíjasok keresetéről

Sz. I.-né szegedi olva-sók arról érdeklődik, hogy milyen összegű nyugdíj mellett dolgozhatnak kor-látozás nélkül a nyugdíja-sok, illetve melyek azok a munkakörök, amelyekben nyugdíjuk mellett is egész éven át foglalkozhatnak.

Előjáróban közöljük, hogy változatlanul érvényben van az a rendelkezés, amely szer-int a munkaviszonyban, szö-vevényi tagsági viszonyban vagy bedolgozóként, fizikai munkakörben foglalkoztatott öregségi, rokkantsági nyugdíjas nyugdíját mindaddig folyósítani kell, amíg a foglalkoztatási ideje naptári években a 840 órát, egyes munkakörökben pedig az 1260 órát nem haladja meg. A 840 órában meg-határozott foglalkozási ke-ret annyiszor 70, az 1260 órában meghatározott foglal-kozási ke-ret annyiszor 105 órá-val csökken, ahány teljes nap-tári hónapra a nyugdíj fo-lyósítását a naptári év fo-lyamán korábban szünetel-

telni kellett, illetőleg ahány teljes naptári hónap a nyug-díjazás naptári évében a nyugdíj megállapításáig el-telt. Abban az esetben, ha a nyugdíjast bedolgozóként, vagy olyan munkakörben foglalkoztatják, amelyekre a munkajogi szabályok a kö-telező munkaidőt nem hatá-rozzák meg, a kereset min-den 25 forintját egy órai foglalkoztatáséval kell szá-mításba venni.

Továbbra is érvényben van az a rendelkezés, hogy a fizikai munkakörben a foglalkozás idejére és kere-setére tekintet nélkül fo-lyósítják az öregségi, a rok-kantsági, a baleseti rokkant-sági nyugdíjat, annak, aki: egészségügyi, oktatási, gyer-mek- és szociális intézmény-nél, valamint a közforgal-mi gyógyszertárnál takarító; a népgazdaság minden te-rületén a portás, az éjjeli-őr, a telepőr, az öltözőőr, a parkőr, a csatornaőr, a me-zőőr, a heggyőr, a vadőr, a hal-őr és a rendész (fizikai), valamint a fűtő, a mezőgaz-

Lesz-e? Lehet... Legyen! Lesz...

Magántaxizás Szegeden

Lesz-e magántaxi Szege-den? Sokan feltették ezt a kérdést az utóbbi időben — érdekeltek, akik vállalkozó kedvet éreztek magukban, érintettek, akiknek sietős volt az útjuk, s csak vártak, vártak a standon... Olva-sók érdeklődtek, akik pél-dául a szomszédos Békés megye városaiban láttak már magántaxi-feliratú sze-mélygépkocsit, és persze hi-vatalos helyeken ugyancsak elhangzott a kérdés. Sőt, az ellendrukkerek szájából is.

Friss még a jogszabály, amely lehetővé teszi a ma-gántaxi forgalomba állítá-sát, a tinta mégis megszá-radhatott volna már az en-gedélyeken. Januárban ad-ták be kérelmüket a tanács-hoz azok a B kategóriás jo-gositvánnyal rendelkező sze-gedi gépjárművezetők, akik a többi feltételnek is meg-feleltek. Néhányan közülük eddig is taxisként keresték meg a kenyérüket — leg-jobban tehát ők tudják, szükség van Szegeden a „ki-nálat” bővítésére. Nem a

legfontosabbak közül való, mégis lakossági érdek, hogy akinek sürgős a dolga és mégis milyen módon nem juthat el utcéjéhez, az taxin mehes-sen. Már tudnillik, ha kap kocsit.

Kinek-kinek nyilván ta-pasztalatai befolyásolják a véleményét — lesz, és bizto-san van, aki megfelelőnek találja a Volán szolgáltatá-sát. Volt, van, s biztosan lesz is olyan szegedi, aki elégedetlenkedik. Lehetne jobb is Szeged taxiszolgála-ta — nyilván ebben egye-tértve járult hozzá a Volán, hogy gazdasági munkaközös-ségbe tömörült dolgozó má-sodállásban volán mögé ül-jenek. S ugyanezt szeretné az a 10–15 gépjárművezető is, aki — vállalva a biztos kereset helyett a kockázatot — magántaxi-engedélyt kért.

Osztottak-szoroztak, s úgy gondolták, megéri. Félreértés ne essék: a hivatásos taxi-díjszabásnál többet ők sem kerhetnek majd — csak ép-pen több időt szándékoznak az utcán tölteni. „Mi elme-

gyünk és megkeressük az utast — ha kell, a gyorsvo-natnál. Ha kell, éjszaka és esőben.” A lustaság ugyanis a saját zsebükre megy. Igaz, a kocsit elhasználódásának, karbantartásának, a felhasz-nált üzemanyagának az ára is, de — s ezt a jelentke-zőktől tudjuk — nem zárja ki a tisztességes hasznót. Amiből egyébként hivatásos taxisként is részesedtek per-sze, csak éppen nem volt mindegy, hogy havi 240–260 órányi munkaidőjükből mennyit voltak túrán, okta-táson, műszaki ellenőrzésen, szervizben. És a standon, a taxiállomáson.

A kérdésre, hogy lesz-e magántaxi Szegeden, most már tudjuk a választ. A vá-rosi tanács illetékes osztály-vezetőjétől kapott tájékoz-tatás szerint az engedélyeket hamarosan kiadják, a jó-részt Lada-tulajdonosokból álló kis csapat útnak indul-hat. Talán nem csak nekik lesz ebből hasznuk.

P. K.

Miről írnak a magyar nyelvű szovjet lapok?

A SZOVJETUNIÓ márci-usi számában olvastuk: „1960-ban a Szovjetunió gáz-mezői 45 milliárd köbméter földgázt adtak, 1985-re a gáztermelést 630 milliárd köbméterre kívánják növel-ni. Miként fejlődött ez az iparág — ott, ahol a többie-teren élen járó államban ké-sőbb kezdtek a gázipar fejl-eztetéséhez — olyan színvo-nalra, hogy ma Nyugat-Eu-rópa innen fedezi szükség-lete jelentős részét? Milyen új technikai megoldásokkal javítják a csővezetékes szál-lítás hatékonyságát hogyan szaporodnak a légnemű nyersanyagot továbbító cső-országutak?” — E kérdésekre Kirill Privalov válaszol

A gáz, amelyért csövet ka-punk című cikkében. Képes riport ismerteti hét szocia-lista ország 9–17 éves korú gyerekeinek versenyt, amely-en úrkutatási eszközök és eljárások tervezésében mér-ték össze erejüket. Az Orosz-orzági Horgász- és Vadász-társaságok Szövetsége 224 ezer tagot számlál. A sze-rvezet legutóbbi kongresszu-sáról is tudósít a folyóirat.

A LÁNYOK, ASSZONYOK új száma részleteket közöl Leonyid Brezsnyev Vissza-emlékezések című írásából.

A lap folytatja a nők prágai világkonferenciájáról szóló riportsorozatát. Az Országjárás című rovatban ezúttal Nyikolaj Gogol moszkvai emlékműzeumáról olvasha-tunk. T. Jarmolovicz Min-denki tanulhat című írása azokat a lehetőségeket mu-tatja be, amelyeket az „Ész-SZSZK-ban élveznek a tu-dásukat fejleszteni kívánó dolgozó nők. Egy másik cikk magyar internacionalista, Holländer Sándor életútját és családját mutatja be. Négyéves a március 8-án született budapesti Katika és a moszkvai Nataska. Mint minden évben, most is be-zárul a lap a két kislány fejlődéséről.

A FAKLYA az utóbbi idő-ben külpolitikai jegyzet ol-dalt alakított ki, s ebben időszerű nemzetközi esemé-nyek rövid kommentálását közli. Most a gúnyirat mű-fajába tartozó leleplező cik-kek foglalkoznak az ameri-kai politika hazug módsze-reivel. Újítas a lapban, hogy a kedvelt hírvonat fényké-panyagát színes diákból állí-tották össze. Színes képekkel kiegészített írás szól arról, hogy a népviselet idét álló, mindig divatos a ruházko-dásban, illetve a népi meg-oldások mindig újjávarázsol-hatják a ruhákat. A folyó-irat Maja Tabaka festőmü-vésznő vásznait közli. A tő-bbi között Nelli Kimról, a montreali olimpia aranyé-rmes szovjet sportolónőjéről is olvashatunk.

A SZOVJET IRODALOM márciusi száma a mai szov-jet drámairodalomból ad vá-logatást. Alekszej Arbusov-nak több színműve aratott megérdemelt sikert színhá-zainkban. Ignatyij Dvorec-kij műfaj történetileg is fi-nálangúszt, majd leplezet-nyelvre méltó darabját, Az ideget pedig a Szovjet Iro-dalom előző drámaszáma kö-zölte először. Arbusov Vá-ratlan vendége a jellemá-brázolás árnyalatnyi finomsá-gaival emelkedik ki. Dvo-reckij Veranda az erdőben című színművében pedig a természet és az ember kap-

csolatának a mai szovjet prózában előtérbe került té-mája fogalmazódik meg. Alekszandr Borscsagovszkij színműve a nagy érzelmi töltésű, jellegzetes orosz színműformában a második világháború nehéz éveinek állít emléket: a zsidóság sorsa, szenvedései idéződnek fel benne.

A SZPUTNYIK „Akar-nak-e az oroszok háborút? — Jevtusenko szovjet költő száuit idézi A szerkesztő noteszből című nyilatyanag-ban. A kérdés napjainkban sajnós, egyre aktuálisabbá válik. A tőkés világ legag-rresszivebb körei a fegyver-kezésre és a fenyegetésekre építik politikájukat. A Szov-jetunió nem akar és nem akarhat háborút. Hiszen a legutolsó világháborúban húszmillió ember életével fi-zetett azért, hogy magát sza-badnak tudhassa, és azért, hogy Európát és a világot megszabadítsa a fasizta szörnyetegtől. Nyina Pavlo-va cikkének tárgya az együttműködés, amely a Nagy Honvédő Háború kez-detén jött létre a Szovjet-unió, Anglia és az Amerikai Egyesült Államok között. A tudomány és a technika ro-vata ezúttal is sok érdekes-séget kínál. Ezúttal olyan olajleleplező tudósít, ahol a „fekete arany” az agyá-rétegtől tör fel. Valentijn Taratorkin riportjának címe Rendhagyó szülés. A szerző arról számol be, milyen új módszereket alkalmaznak a szovjet orvosok azokban az esetekben, amikor súlyos be-tegségben szenvedő anyák hozzák világra gyermekei-keket.

A SZOVJET SPORTMA-GAZIN írja: A Moszkvában lezajlott Madridi Napok kul-turális programja során mérközést játszottak a két főváros labdarúgó-veteránjai. A Meghátrol a múlt című cikkben nemcsak az öregfiúk mérközéséről olvashatunk. A moszkvai olimpia döntőin a kijevi Szergej Feszenko két-szer is meglepetést okozott: megnyerte a 200 méteres pillangósúszást, majd leplezet-nyelven rosszkedvvel fogadta a sikert. Feszenko elégedetlen önmagával... Alekszandr Balgijn, az elméleti fizika tudosa életének több mint húsz évét az alpinizmusnak szentelte. Emlékeiről beszél az Ismét a hegyei közt érzem magam... című cikk-ben.